

BIA-P.2.3.1/3-25

วันครู

ชุดหมอนล้อ อันดับ ๒๕

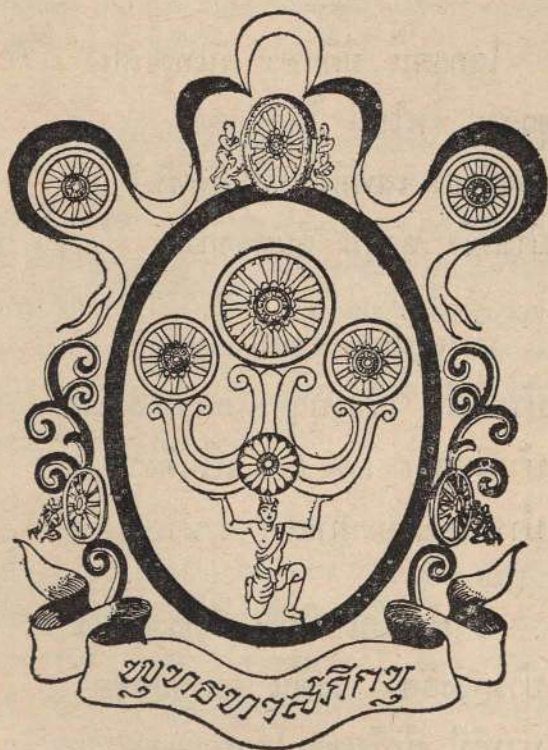
อุทิศนา

จักรธรรมะมาลัย	จะหมั่นท้าวทั้งราชตรี
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธทรงประสงค์ ฯ
มันหมายจะเสริมศาสน์	สถาปนโลกให้อยู่ยัง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกศุขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้ลวลูตเตรัจฉาน ฯ
จะทกขัณฑ์ทั้งคืนวัน	พิฆาตกันบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษัทพระพุทธองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกมองผ่องพินัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศท้าวทั้งราชตรี ฯ

พ.ท.

๒๕๒๓

วันครู

ชุดหมอนล้อ อันดับ ๒๕

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๒,๐๐๐ เล่ม

พฤษภาคม ๒๕๒๘

ศึกษากันทำอะไร?

โลกยุคนี้ มีศึกษา กันทำไหน
ยุวชน รุ่นใหม่ ได้คลุ้มคลั่ง
บ้างติดยา เสพติด เป็นติดตั้ง
บ้างก็ผั่ง หัวสุม ลุ่มหลงกาม

บ้างดูหมิ่น พ่อแม่ ไม่มีคุณ
บ้างก็เห็น เรื่องบุญ เป็นเรื่องพล่าม
บ้างลุ่มหลง love free เป็นดั่งกาม
บ้างประณาม ศาสนา ว่าบ้าบอ

บ้างไปเป็น ฮีปี้ มีหลายชนิด
บ้างทวงอิส- ระพัน จนเหลือขอ
บ้างที่มี ดิกริมมาก โยกฮากพอ
โลกเราหนอ ให้ศึกษา กันทำไร.

พุทธทาส วิมลจิต

คำปรารภ

การวัดค่าของพื้นที่หรือขนาดของพื้นที่ของวงกลมหรือวงรี
เพื่อที่จะได้ทราบขนาดของพื้นที่ของวงกลมหรือวงรี
อย่างถูกต้องนั้นเป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญมาก
ในการศึกษาและงานปฏิบัติ

ดังนั้น เมื่อมี พื้นที่ของวงกลม และ พื้นที่ของวงรี
กันเพียงอย่างเดียวก็ยังไม่พอสำหรับงานปฏิบัติ
ที่จำเป็นต้องใช้ พื้นที่ของวงกลม และ พื้นที่ของวงรี
เสียเองอีก การหาพื้นที่ของวงกลมและวงรี
ที่จำเป็นจะต้องใช้ พื้นที่ของวงกลม และ พื้นที่ของวงรี
ที่จำเป็นจะต้องใช้ พื้นที่ของวงกลม และ พื้นที่ของวงรี
ที่จำเป็นจะต้องใช้ พื้นที่ของวงกลม และ พื้นที่ของวงรี
ที่จำเป็นจะต้องใช้ พื้นที่ของวงกลม และ พื้นที่ของวงรี
ที่จำเป็นจะต้องใช้ พื้นที่ของวงกลม และ พื้นที่ของวงรี

เป็นการหาพื้นที่ของวงกลมหรือวงรีที่ถูกต้องที่สุด
อันมีความสำคัญเป็นอันมาก และมีความสำคัญยิ่ง
ต่อผู้ที่สนใจในเรื่องนี้ และผู้สนใจในเรื่องนี้
ที่สนใจในเรื่องนี้ และผู้สนใจในเรื่องนี้
ที่สนใจในเรื่องนี้ และผู้สนใจในเรื่องนี้
ที่สนใจในเรื่องนี้ และผู้สนใจในเรื่องนี้
ที่สนใจในเรื่องนี้ และผู้สนใจในเรื่องนี้
ที่สนใจในเรื่องนี้ และผู้สนใจในเรื่องนี้

ข้อควรระวังในการใช้สูตรพื้นที่ของวงกลมหรือวงรี
คือต้องทราบค่าของรัศมีหรือเส้นผ่าศูนย์กลาง
อย่างถูกต้อง และต้องทราบค่าของมุมหรือมุมกึ่งกลาง
อย่างถูกต้อง

พระเจ้าพระจอมพลอดิศัยนพมิตรแห่งสยาม; พระองค์
 รัชสมัยอันเป็นที่ประจักษ์แก่กันเกิดแก่เจ้าพระยา; พระองค์
 กล้าหาญ กล้าหาญ พะเยยอนต่อต่ออาณานิคมในสยาม ความ
 นพมิตร; พระองค์สามารถยึดครองความรุ่งโรจน์แห่งศรี
 กโกลน และพิทักษ์ความรุ่งโรจน์แห่งสยามไว้ถึงรัชกาลที่ ๗
 มีชื่อไว้ต่อ ๑๐๐ ปี; พระองค์มองเห็นชัด ถึงความปรารถนา
 ที่ว่า พระมหากษัตริย์ในรัชกาลที่สองของสยามประเทศ ไม่มีบาท
 พระองค์ นั่นคือ พระบรมราชูปถัมภ์ และไม่เห็นพินิจถึง
ผู้ใดในสยาม และ พระองค์เจ้าถึง ความหมายอัน
 แท้จริง ของสิ่งที่เรียกว่า "ไทยไตรยางค์ธรรม" คือพระ
 - ศาสนา- มหากษัตริย์ และยังเป็นลักษณะพิเศษที่
 แห่งอยุธยาอันเจริญรุ่งเรือง ไม่มีวันเสื่อมคลาย.

ธรรมโดยแท้ ก็จะเป็นผลในโลกอันที่โลกนี้ของสยาม
 ด้ยสันติภาพ และเป็นที่สามารถที่สมบูรณ์แห่งของพุทธ
 ธรรมที่สามารถเจริญขึ้นอันสมบูรณ์แห่งที่ซึ่งอยู่ยังไม่.

ข้อความนี้ กล่าวถึงนพมิตรสำหรับรัชกาลที่ ๒ ครั้น
 ๑๒๓๖ โดยตรง, แต่ที่หากแต่เพียงผลัดไปถึง ๑๐๐ ปี
 ได้เท่านั้นได้พอแล้ว ขอจบเรื่องสั้นของความปรารถนา
 ผู้ซึ่งได้ประจักษ์ความรุ่งโรจน์ในพระบาทสมเด็จพระ
 ของพระองค์ ได้ทรงดูความรุ่งโรจน์ในรัชกาลที่สอง
 ทุกๆคนเกิด สักเป็นนพมิตรอันที่แท้จริงแล้วโดยแท้.

อนุชานนท์ อิศัยนพมิตร

ไม้กษัตริย์ราม ธรรม,
 ๑๓ พ.ย. ๑๑

ธรรมบรรยายพิเศษ*

๑๖ ม.ก. ๒๕๒๘

๑๓.๐๐ น.

วันครู

ครูบาอาจารย์ ผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย,

วันนี้ เป็นวันที่สมมติให้ว่าเป็นวันครู ดังที่ท่าน
ทั้งหลายก็ทราบได้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว. อาตมาก็ได้รับการ
ขอร้อง คือให้พูดเนื่องในวันครู, ไม่เห็นว่าเรื่องอะไรจะ
ดีไปกว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครู ก็เลยพูดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครู.

พูดกันในวันครู.

วันครูวันนี้เฉอิญเรามาติดอยู่ในป่า เราก็จะทำตาม
แบบป่า, พูดอย่างครูป่า แอบพูดกันในป่า ด้วยเรื่องที่คุณ

*ในวันครู พูดแก่คณะทำงาน โครงการพัฒนากิจการกรมการเรียน
การสอนจริยศึกษา ณ สถานหินโค้ง สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา

ทั่วไปไม่ต้องได้ยินก็ได้, ไม่ให้รัฐบาลได้ยิน, *ไม่ให้มหาชน*
ได้ยิน เพราะว่ามันจะเกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น. เรา
 พุดกันแต่ในป่าเรียกว่าพุดกันในช่องของครุ หรือเป็นแก๊ง
 ของครุ; นี่ก็เป็นสิ่งที่ทำได้ เพราะว่าแก๊ง หรือช่อง นั้น
 ทำเพื่อตีกัน ที่ทำเพื่อแก้ไขสิ่งที่ชั่วร้ายนั้นก็มี. เราถือ
 โอกาสพุดกันในลักษณะนี้ ก็จะได้ผลสมกับที่ติดอยู่
 ในป่า หรือว่าได้ผลเต็มที่ที่จะพุดกันในป่า.

ทีนี้ ลักษณะของการพุด ไม่ได้พุดอย่างแบบ
 นักศึกษาวิชาครุ หรือที่เขาไปศึกษากันถึงเมืองนอกเมือง
 นา พุดกันในลักษณะของ *philosophy, academic study*;
 อย่างนี้อาจทำไม่ได้ หรือทำไม่เป็น. พุดอย่างที่ชาว
 บ้านพุด ที่ชาวบ้านเขาจะพุดกันตามประสาชาวบ้าน, พุด
 กันด้วยเรื่องอะไรก็ตาม ก็เพื่อประโยชน์อย่างที่เขาหวังจะ
 ได้. ขอให้ทำในใจถึงข้อเท็จจริงอันนี้ ว่าเมื่อชาวบ้านเขาจะ
 ประชุมกัน หรือจะเรียกว่า สุ่มหัวกันก็สุดแท้ เพื่อจะพุด
 เรื่องอะไรเรื่องหนึ่งนั้น, เขาก็จะพุดกันตามประสาชาวบ้าน
 ตามแบบชาวบ้าน ด้วยเรื่องของชาวบ้าน ที่คนแต่ละคน
 หรือสังคม หรือว่าคนทั้งโลกก็ได้ ที่มันต้องการ ที่มัน

ควรจะต้องการ, อย่างนี้มีอยู่ทั่วไป มีอยู่ทั่วโลกนะ. ขอ
ให้สังเกตดูให้ดี ๆ ไม่สังเกตก็จะรู้สึกว่ามี, ถ้าสังเกต
ดูให้ดีจะรู้สึกว่ามันเต็มไปหมดแหละ. ชาวบ้านเขาอยาก
จะพูดกันเรื่องอะไร เขาก็พูดกันตามสบาย ตามแบบชาว
บ้านตามวิธีพูดของชาวบ้าน เพื่อผลประโยชน์ตามที่จำนง
หวังว่าจะได้อะไร, พูดเรื่องบุคคลก็ได้, พูดเรื่องสังคม
ก็ได้ พูดเรื่องโลกทั้งโลกก็ได้.

ภาษาเยอรมันคำหนึ่งติดเข้าไปในปทานุกรมอังกฤษ
ใช้เรียกอาการอย่างนั้นจนเป็นคำธรรมดา เป็นคำธรรมดาไป
แล้ว ออกเสียงถูกหรือไม่ถูกก็ไม่แน่ใจ มันเป็นเสียง
เยอรมัน *weltanschauung* เวลท์อันเซวุง เป็นภาษาเยอรมัน
เราจะพูดอย่างเวลท์อันเซวุง, *weltanschauung* ที่คนธรรมดา
ดาสี ดาสา ชาวไร่ชาวนาทั่วไป พูดตามแบบของชาวบ้าน,
พูดเพื่อประโยชน์ที่ชาวบ้านต้องการ.

คนทั่วไปมองครุอย่างไร ?

แต่วันนี้เราจะพูดกันถึงเรื่องครุ ว่าครุเขาถูกมอง
อย่างไร ? หรือชาวบ้าน คนทั่วไปเขามองครุอย่างไร ? เมื่อ

ไรจุดประสงค์จะมาพบกัน? มันเป็นเรื่องที่มนุษย์ควรจะ
 พุดเพื่อมนุษย์เอง นั่นแหละเรียกว่า พุดกันอย่างชาว
 บ้าน, ไม่เอาตามที่เขาบัญญัติไว้ในตำรา, ตำราชนิดเลิศ,
 ชั้นที่เขาไปเรียนกันเมืองนอกเมืองนานั้น อาตมาไม่รู้เรื่อง
 เลย ว่าเขาจะให้ความหมายของคำว่า ครู อย่างไร, การ
 ศึกษา อย่างไร, อะไร ตามแบบสูงสุดของเขานั้น, แล้ว
 ส่วนมากมันก็คงใช้ปฏิบัติอะไรไม่ได้; เพราะว่าเขาพุดกัน
 อย่างนั้นมาเป็นสิบ ๆ ปีแล้วก็ไม่เห็นโลกมันดีขึ้น แม้ใน
 แ่งของการศึกษา.

ที่กล่าวพุดว่า โลกมันไม่ดีขึ้น ก็เพราะว่ามัน ยัง
 เต็มไปด้วยอัมธพาล อยู่ นั่นแหละ; ในประเทศมหา
 อำนาจที่เป็นผู้นำทางการศึกษา มันก็เต็มไปด้วยอัมธพาล,
 เต็มไปด้วยเหตุการณ์ร้าย ที่ไม่มีศีลธรรม หรือป่าเถื่อน
 อยู่ มากเหมือนกัน. นี่แสดงว่าการศึกษานั้นมันยังไม่
 ได้ผล. เพราะอะไรไม่ทราบได้; แต่อยากจะพุดว่า
 เพราะมันดีเกินไป, มันคิดอย่างกะว่าเทวดาคิด หรือจะ
 เป็นเรื่องของเทวดาไปเสียมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของมนุษย์,
 แล้วมันก็เต็มไปด้วยคำพุดมากมาย ที่จดจำกันไม่ไหว จน

ทำความเข้าใจกันไม่หวาดไหว, เราจึงยังไม่ได้รับผลของการศึกษา. โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังไม่ได้รับผลของการที่ในโลกนี้มีครูที่ล้านคน ไปคำนวณดูเอง, ว่าครูในโลกนี้มีกี่ล้านล้านคน หรือกี่สิบล้านคน แล้วมันทำให้โลกดีขึ้นอย่างเป็นที่น่าพอใจอย่างไรบ้าง? ก็ลอง คิดดูด้วยจิตใจที่อิสระ, ถ้าจิตใจไม่อิสระมันน้อมเอียงไปเป็นทาสทางปัญญาของเขาเสียแล้ว มันก็ไม่มีทางที่จะมองเห็นอะไร.

นี่เรามาพูดกันอย่างในแง่ หรือในช่อง เหมือนกับที่เขาพูดความลับกัน แต่เราเป็นความลับที่จะแก้ไขโลก. อาตมาก็จะได้พูดไปตามลำดับทุกเรื่องเกี่ยวกับครู : บางเรื่องเกี่ยวกับครู, จะใช้คำว่าบางเรื่องของทุกเรื่อง, ทุกเรื่องของบางเรื่องเกี่ยวกับครู แล้วแต่จะนึกออก. *นี่ก็เป็นปรกติวิสัย* อย่างหนึ่งเหมือนกันที่มันช่วยไม่ได้ *ที่จะพูดอะไรเท่าที่จะนึกออก หรือเข้าใจ*: ฉะนั้น สิ่งใดที่มันไม่ตรงกับความรู้สึก หรือความต้องการ มันไม่เป็นที่พอใจก็ยกเลิกเสีย ก็แล้วกัน, ถ้าอะไรมันตรงกับประโยชน์ที่ต้องการ หรือพอจะเอาไปคิดนึกศึกษาทำให้เป็นประโยชน์ได้ ก็ขอให้ช่วยนำไปพิจารณา. แล้วก็พยายามที่

จะทำให้เกิดประโยชน์ขึ้นมา; เพราะว่าพวกเรานั้นกลัว
แต่เรียกตัวเองว่า ครู โดยตรง หรืออย่างน้อยก็โดยอ้อม
เรียกตัวเองกันว่าครู.

อาตมาเคยบอกว่า พระพุทธเจ้าทรงเป็นบรมครู,
พระเถรทั้งหลายก็เป็นครู โดยอ้อม เพียงแต่ไม่ได้ขึ้น
กับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งก็มีลักษณะเป็นครู ผู้ปฏิบัติ
ตามความต้องการหรือคำแนะนำของพระพุทธเจ้า, ผู้ส่งสาวก
ออกไปประกาศพระศาสนาให้ทุกมุมโลก เพื่อประโยชน์
แก่มหาชนทั้งเทวดาและมนุษย์ คือทั้งคนมีและคนยาก
จน.

ครูอยู่ในวรรณะพราหมณ์โดยธรรมชาติ.

อาตมาคิดว่าเรื่องแรกที่จะพิจารณากันก่อนก็คือ
เรื่อง วรรณะ ๔, พอเอ่ยถึงวรรณะ ๔ บางคนก็เข้าใจดีอยู่
แล้วว่าได้แก่อะไร, บางคนก็ยังคงคล้อยคล้ายคล้าคลา. วรรณะ
๔ ที่พูดกันติดปากว่า กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร, คำ
ภาษาไทยใช้เรียกวรรณะ ๔ : พวกกษัตริย์ พวกพราหมณ์
พวกแพศย์ พวกศูทร มีเรื่องที่น่าสนใจอยู่เหมือนกัน, แต่

จะรู้กันแล้วหรือไม่เข้าใจตรงกันหรือไม่, นี่คอยดูต่อไป.

วาระ ๔ นี้ ขอให้มองเห็นว่ามันเกิดขึ้นโดย
 ธรรมชาติ ที่ไปบัญญัติข้อ บัญญัติอะไรของมันทีหลัง.
 ตัวจริงของจริงมันได้เกิดขึ้นแล้วในโลก ตามที่ธรรมชาติ
 มันบังคับให้เป็นไป. นี่กล่าวตามเรื่องราวในบาลี คือเมื่อ
 มนุษย์ได้เกิดขึ้นในโลก ในครั้งแรกๆ ในยุคแรกๆ ยุคป่า
 เตือน ยุคยังเป็นคนป่า แล้วก็ค่อยๆ เป็นหลักเป็นแหล่ง
 เป็นหมู่บ้าน เป็นสังคมมนุษย์ขึ้นมา, มันก็เกิด มีการทำ
 หน้าที่กันตามถนัด ตามที่ธรรมชาติมัน จะจัดให้ทำ.

ถ้าเป็นอย่าง สังคมคนป่าสมัยโน้น แต่ละหมู่บ้าน
 ต้องมีหัวหน้า มีผู้ถืออาวุธคุ้มครองหมู่บ้าน; นั่นหัวหน้าหมู่บ้าน
 คนป่าที่อยู่กันเป็นสังคมใหญ่, นั่นแหละคือเกิดหน้าที่ผู้คุ้มครอง
 ผู้ปกครอง ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น
 ในหมู่ในคณะ. ต่อมาพวกนั้นก็ได้รับการยอมรับบัญญัติ
 ว่าเป็นพวกกษัตริย์, พวกกษัตริย์ หมายถึงผู้ที่คุ้มครอง
 ที่ดิน, คุ้มครองแผ่นดิน คุ้มครองสังคมนั้นๆ, พวกนี้มีอาวุธ

ถืออาวุธ, ปฏิบัติหน้าที่ด้วยอาวุธ, เกิดเป็นชนกลุ่มหนึ่ง
ขึ้นมาในสังคมใหญ่.

ทีนี้ต่อมามีคนบางคนออกไปสู่ที่สงบสงัด คิดนึก
พิจารณาด้านลึกในภายใน ไม่ใช่ข้างนอก ไม่ใช่สังคม
ด้านนอก, แต่ว่าในส่วนลึกในจิตใจภายใน ก็รู้เรื่องในภายใน,
รู้เรื่องกิเลส รู้เรื่องความทุกข์ รู้เรื่องอะไรต่างๆ,
แล้วรู้มากขึ้นจนถึงกับว่ามันเกี่ยวกับภายนอกอย่างไร, เรื่อง
ภายในจิตใจมันเกี่ยวกับการประพฤติกรรมทำในภายนอกนี้
อย่างไร, แล้วก็บอกกล่าวให้ผู้อื่นทราบ ได้รับความนิยม
ยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ก็เลยเรียกคนมีหน้าที่ส่วนนี้ว่า
เป็นพวกวรรณะพราหมณ์, เป็นพราหมณ์.

ทีนี้ก็พวกที่ประกอบกิจกรรม หรือธุรกิจทั่วไป
พาณิชย์กรรม เกษตรกรรม อะไรก็ตามเถอะ เป็นเจ้าของ
ทุน ก็เรียกว่าวรรณะแพศย์, ไวศยะ หรือแพศยะ เรียก
ว่าวรรณะแพศย์ ได้แก่พลเรือนที่เป็นนักธุรกิจ เล็กใหญ่
ทั่วไป เรียกว่าวรรณะแพศย์.

ทีนี้ก็ยังมีเหลืออีกพวกหนึ่ง คือ พวกที่ไม่ค่อยมี
วิชาความรู้อะไร มีปมด้อยมากต้องรับจ้าง หรือรับใช้

วรรณะอื่น ทำงานอย่างต่ำที่สุด พวกนี้ก็มียุ่กลุ่มหนึ่ง
เรียกว่าวรรณะศูทร—ศูทร—ศู—ท—ร.

ก็เลยได้เป็น ๔ พวก : เป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์
เป็นแพศย์ เป็นศูทร, ธรรมชาติมันจัดให้คนต้องทำหน้าที่
ต่างๆ กันเป็น ๔ ชนิด หรือ ๔ ความหมาย. ทีหลังพวก ที่มี
ฐานะดี เป็นที่เคารพนับถือ, บัญญัติให้เป็นพวกไปเสียเลย
เกิดเป็นวรรณะโดยการสมมติขึ้นมา เช่น วรรณะกษัตริย์
ก็จะคบค้ากันแต่วรรณะกษัตริย์. วรรณะพราหมณ์ ก็จะคบ
ค้ากันแต่วรรณะพราหมณ์ ไม่ยอมมาสังคมกับวรรณะที่
ต่ำลงมาอีก ๒. วรรณะไวศยะ หรือแพศยะ ก็เป็นคนทั่วไป,
บางทีก็มีการสมสู่กับวรรณะที่สูงกว่า หรือต่ำกว่า. ส่วน
วรรณะศูทรนั้น^๕ เป็นที่รังเกียจ, เป็นที่รังเกียจหนักเข้าๆ จน
ตอนหลังมีการบัญญัติขึ้นคล้ายๆ ว่าเป็นคนที่ไม่ถึงขีดที่
จะเป็นมนุษย์ด้วยซ้ำไป ไม่มีสิทธิเสรีภาพใดๆ, ถูกจัดไว้
เหมือนกับว่าสัตว์ชนิดหนึ่ง. ถ้าวรรณะอย่างนั้นมันเป็น
วรรณะที่มนุษย์โง่ๆ บัญญัติแต่งตั้งกันขึ้นมาเอง; แต่
ถ้าเป็นไปตามธรรมชาติ, ธรรมชาติก็แบ่งให้มนุษย์มี
หน้าที่การงานกันตามทีควรจะมี อย่างจำเป็นอย่างที่สุด ถูกต้อง

ที่สุดให้มีพวกนักรบ, ให้มีพวกครูบาอาจารย์, ให้มีพวก
ประชาชนพื้นฐาน, และให้มีชนชั้นกรรมกรคนรับใช้.

ที่ต่อมา ^๕เขาว่าพวกพราหมณ์ ^๖ที่เป็นพวกครูบา-
อาจารย์ บัญญัติขึ้นมาอย่างนี้ : ให้ถือวาระณะเครื่องจัน
ไม่สังคัมกันระหว่างวาระณะ, แล้วบัญญัติผูกขาดอย่างน่า
หัวเราะ. เมื่อไปสนทนากับพระพุทธเจ้าว่า พวกพราหมณ์
นี้เขาไป ^๗ทูลพระพุทธเจ้าว่า ฝ่ายพราหมณ์นะบัญญัติ ธนุ
คันธนู และลูกศร ว่าเป็นสมบัติของวาระณะกษัตริย์, บัญญัติ
การรับทักษิณาทาน รับทักษิไนย ทักษิณาทาน การภิกขา-
จารอะไรทำนองนี้ ว่าเป็นทรัพย์สินสมบัติของวาระณะพราหมณ์
สิทธิ์ที่จะรับทาน รับทักษิณาทาน นะเป็นทรัพย์สินของพวก
พราหมณ์, แล้วก็ ^๘ว้าวควายไรรักษาแผ่นดิน อะไรต่างๆ นี้
เป็นทรัพย์สินสมบัติของวาระณะแพศย์, ส่วนไม้คานกับเคียว
เป็นทรัพย์สินสมบัติของวาระณะศูทร, ศูทรมีสมบัติประจำวาระณะ
คือเคียวเกี่ยวข้าว เกี่ยวหญ้า กับไม้คานหาบหาม.

นี่ พวกพราหมณ์เขาบัญญัติวาระณะ ๔ อย่างนี้มี
สมบัติประจำวาระณะอย่างนี้. พระองค์บัญญัติอย่างไรใน
พุทธศาสนา ^๙นี้ ?

พระพุทธเจ้าท่านตรัสตอบว่า เราบัญญัติโลกุตตร-
ธรรมว่าเป็นทรัพย์สมบัติของคนทั้ง ๔ จำพวก. นี่เอา
กับพระพุทธเจ้าสิ บัญญัติโลกุตตรธรรมว่าเป็นทรัพย์สมบัติ
สำหรับทั้ง ๔ วรรณะ.

พูดกันไปพูดกันมานานก็ยอมรับกันไม่ได้ เพราะ
พวกพราหมณ์เขาบัญญัติเอาตามใจชอบ เพื่อประโยชน์ของ
เขา; ส่วน พระพุทธเจ้านี้เพิกถอนบัญญัติชนิดนั้น
ให้วรรณะทั้ง ๔ แต่ละคนๆ ในวรรณะทั้ง ๔ สามารถ
จะบรรลุโลกุตตรธรรมได้เท่ากัน.

นี่เรื่องวรรณะเสียอย่างนี้สิ คือ วรรณะโดย
บัญญัติ, โดยบัญญัติ จนรังเกียจกันนั้น ก็เหมือนกับว่า
ถูกพระพุทธเจ้าเพิกถอน. เมื่อเปลี่ยนแปลงมาถือพุทธ-
ศาสนานั่นก็เลิกบัญญัติวรรณะ เลิกวรรณะโดยการบัญญัติ;
แต่ว่าวรรณะโดยแท้จริง โดยธรรมชาติ นั้นเลิกไม่ได้
ดอก พระพุทธเจ้าก็เลิกไม่ได้, ใครๆ ก็เลิกไม่ได้ จนกระทั่ง
บัดนี้มันก็ต้องมีอยู่ : หมู่คนพวกหนึ่งทำหน้าที่ถืออาวุธ
ปกครองบ้านเมือง, หมู่คนพวกหนึ่งทำหน้าที่ครูบาอาจารย์
สั่งสอน, อีกพวกหนึ่งประกอบอาชีพการงานทั่วไป, พวก

หนึ่งเป็นคนที่รับใช้ เป็นกรรมกรอยู่ข้างล่าง. หนึ่งเป็น ๔
วรรณะ ยังคงมีอยู่จนบัดนี้ ใครเล็กได้ก็คิดดู, ใครจะเล็กได้,
มัน เป็นเรื่องของธรรมชาติบังคับให้เป็น อย่างนี้.

แล้วทีนี้ก็รู้สึกนึกหนึ่งที่ว่า พวกครูบาอาจารย์ทั้ง
หลาย^๕อยู่ในวรรณะไหน? ใคร ๆ ก็ตอบได้ทันทีว่าอยู่ใน
วรรณะพราหมณ์, ครูบาอาจารย์ทั้งหลายอยู่ในวรรณะที่
๒ คือ วรรณะพราหมณ์ ซึ่งเป็นผู้อบรมและสั่งสอน. หนึ่ง
ครูทั้งหลายรู้จักตัวเองว่า โดยธรรมชาติ มิใช่บัญญัติ,
ครูก็เป็นวรรณะพราหมณ์ ทีนี้ถ้าจะให้มีการบัญญัติพวก
พราหมณ์บัญญัติ ก็ต้องบัญญัติพวกครูว่าเป็น วรรณะ
พราหมณ์ หนึ่งคือวรรณะที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอน.

ทีนี้ วรรณะโดยการบัญญัติผูกขาดนั้นเลิกแล้ว,
มันเลิกกันแล้วมนุษย์สมัยปัจจุบันไม่โง่พอที่จะถือบัญญัติ
อย่างนั้น; เช่นกษัตริย์จะแต่งงานกันแต่กษัตริย์, พราหมณ์
จะแต่งงานกันแต่พราหมณ์, หรือเชื่อว่าศูทร^๕ไม่มีสิทธิที่
จะเดินตามถนน หรือจะใช้บ่อน้ำของพวกวรรณะอื่น
อย่างนี้เป็นต้น. พวกศูทรไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปในโบสถ์
ของวรรณะใดนี้เลิกแล้ว, แต่ว่าโดยหน้าที่การงานนะมัน

ไม่เล็ก, มันยังไม่เล็ก. วรรณะกษัตริย์ ได้แก่กิจกรรม
 ทหารมันก็ยังมียู่, วรรณะพราหมณ์ ครูบาอาจารย์ ก็มียู่,
 วรรณะแพศย์ประชาชนทั้งหลาย จะต้องทำมาหากินเป็น
 กำลังพื้นฐานของบ้านเมือง ก็ยังมีอยู่, ลูกจ้างกรรมกรก็ยัง
 มีอยู่. และพอตกมาถึง สมัยนี้ วรรณะลูกจ้างกรรมกร
 นี้แหละกำลังจะครองโลกเห็นไหมเล่า? คือที่เรียกว่าฝ่าย
 คอมมิวนิสต์ ลูกจ้างกรรมกรที่ชนกรรมมาชีพที่ทำตนเป็นปีก
 แผ่นขึ้นมา, ก้าวหน้าจนถึงกับจะแย่งครองโลกจากวรรณะ
 แพศย์ วรรณะที่ร่ำรวย.

นี่เรามาดูว่า ครูทั้งหลายอยู่ในวรรณะพราหมณ์
 คือครูบาอาจารย์ เป็นวรรณะสูง จัดเป็นวรรณะสูง ใน ๒
 วรรณะ คือกษัตริย์กับพราหมณ์, วรรณะแพศย์นี้ธรรมดา
 วรรณะศูทรนั้นต่ำ. ครูนับถือบัญญัติไว้ คือสมมตินะ
 ในวรรณะชั้นสูง ก็น่าจะนึกถึงความสูงของตนไว้บ้าง
 คือทำตนให้มันสูงสมกับการสมมติ มันก็มีแต่ผลดี ไม่มีผล
 ร้ายดอก. ถ้าสำนึกว่าถูกบัญญัติไว้ในวรรณะสูง จะทำ
 หน้าที่ให้ลุล่วงไปด้วยดี, มันก็มีแต่ผลดี ไม่มีผลร้ายอะไร.

ที่นี้ว่า สูงๆนี้ ไม่ใช่สูงแต่เฉพาะการบัญญัติ,
 ไม่ใช่เฉพาะสมมติ หรือบัญญัติ. กิจกรรมที่เป็นหน้าที่

การงานมันก็สูงจริงๆ; อย่างที่เคยพูดกันมาแล้วอีกครึ่ง
หรือก็สี่ครึ่ง^๕ ว่าคำว่า ครู แปลว่า ผู้เปิดประตูทาง
วิญญูญาณ, อะไรมันจะสูงกว่านี้ล่ะ. คำว่า ครู เดี่ยวนี้^๕
เขาแปลว่าผู้ที่เป็นที่ตั้งแห่งความเคารพ เป็นที่หนัก เคารพ,
เป็นที่เคารพ, มันต้อง เป็นที่หนักบนใจของคนทั้งหลาย,
แต่ตัวหนังสือมันบอกถึงหน้าที่การงาน ว่าที่เป็นที่เคารพ
นั้นนะเพราะว่าทำหน้าที่เปิดประตูทางวิญญูญาณ.

เราเคยให้คำแปลของคำว่า ครู นี้ว่า ผู้นำทาง
วิญญูญาณ กันมาพักหนึ่ง แมในอินเดีย. ต่อมานักศึกษา
อักษรศาสตร์ค้นพบลึกเข้าไปจนถึงกับยืนยันว่า คำว่า ครู นี้
รากศัพท์แปลว่า เปิดประตู, เปิดประตู ก็คือเปิดประตู
ทางวิญญูญาณ, เปิดประตูแห่งอวิชา ให้สัตว์ออกมาเสียได้
จากความโง่.

นี่ครูถูกสมมติบัญญัติไว้ในวรรณะพราหมณ์ ซึ่ง
เป็นวรรณะสูง จนกษัตริย์ก็เคารพพราหมณ์, พวกกษัตริย์
ทั้งหลายก็มีพวกพราหมณ์เป็นครูบาอาจารย์. ฉะนั้นใน
๔ วรรณะนั้น วรรณะพราหมณ์ ไม่ใช่เล่น. พวกครู
นี้ถูกบัญญัติไว้ในฐานะเป็นวรรณะที่สูง เป็นที่เคารพ

ของวาระกษัตริย์ วาระพราหมณ์เอง วาระศูทร
 วาระไวยยะ. เราต้องรู้จักความสูง, รู้จักความสูง
 แห่งวาระของตน; ถ้าไม่สมมติ ถ้าไม่เล็งถึงการสมมติ
 ด้วยเกียรติ ก็เล็งถึงหน้าที่การงาน คือเป็นผู้สอนให้รู้จักผิด
 —ถูก ชั่ว—ดี สอนให้พ้นจากความทุกข์, มันก็สูงสุดจริง ๆ
 นครูจึงเป็นผู้ที่ถูกจัดไว้โดยสมมติ, หรือว่าได้เป็นไปเองตาม
 ธรรมชาติมันกำหนด ให้อยู่ในวาระสูง; สูงกว่า
 วาระทั้งหลาย เพราะว่าวาระกษัตริย์ก็ยอมเคารพ
 วาระพราหมณ์ที่เป็นครูบาอาจารย์.

เอาละ, ขอให้ครูทั้งหลายนี้จัดตัวเองไว้ให้ถูก
 ต้องตามที่หนึ่ง, ตามเกอที่หนึ่งที่เขาจัดไว้อย่างไร ในเรื่อง
 ที่เกี่ยวกับวาระทั้ง ๔ จะได้ทำหน้าที่ของครูให้มันสมกัน.
 มีวาระอยู่ ๔ วาระ : กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร;
 พราหมณ์ได้รับความเคารพนับถือจากทั้ง ๓ วาระ. พวก
 ครูบาอาจารย์ถูกสมมติบัญญัติ หรือโดยธรรมชาติกำหนด
 ให้ อยู่ในวาระสูงสุด คือวาระพราหมณ์, สูงสุดตรง
 ที่ทำหน้าที่สูงสุด คือเปิดประตูทางวิญญาณของมนุษย์.

นี่พอพูดอย่างนี้ ครูบางคนจะรู้สึกอย่างไร อาตมา
 ก็ไม่ทราบ. แต่สังเกตดู ครูเราไม่ชอบได้รับมอบหมาย

หน้าที่ หรือเกียรติยศอันสูงสุดอย่างนี้; เพราะเขายัง
 อยากจะไปเที่ยวกินเหล้าบ้าง เที่ยวสารเพเฮฮาอย่างไรบ้าง
 อยู่ เลยไม่กล้าอมรับเกียรติยศอันสูงสุด ว่ามันอยู่ใน
 ระดับสูงสุดแห่งวรรณะทั้งหลาย, แต่ถึงอย่างนั้นก็ต้องพูด
 กันต่อไป พูดกันให้จบเรื่องน.

क्रमसङ्गतमार्गजित्वायोनयोक्त्वपरमक्रु.

คนที่พูดถึงคำว่า บรมครุ, บรมครุ คือพระ
 พุทธเจ้า. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา โดยกำเนิดท่าน
 ก็เป็นวรรณะกษัตริย์ อย่างที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป, เกิดใน
 วรรณะกษัตริย์, แล้วก็ออกไปเป็นผู้สั่งสอนสูงสุด เป็น
 บรมครุ เป็นพราหมณ์ยิ่งกว่าพราหมณ์, เป็นพราหมณ์
 ยิ่งกว่าพราหมณ์ หมายความว่า เป็นผู้หมดบาป. พราหมณ์
 ในที่นี้ มีความหมายว่า รูจักทำให้บาปหมดไป. พระอรหันต์
 ทั้งหลายได้ถูกเรียกชื่อว่า พราหมณ์ ทั้งนั้นแหละ,
 พระพุทธเจ้าก็เป็นยอดของพระอรหันต์ เป็นยอดของ
 พราหมณ์ เหนือพราหมณ์ธรรมดา.

มาพูดกันถึง พระบรมครู สักที. บุคคลที่เป็น
 พุทธะ, พุทธบุคคลนี้มีอยู่ ๔ คือว่า ได้ศึกษาเล่าเรียน
 ก็เป็นพุทธะ, เรียกว่า **สุตตพุทธะ**. ได้ฟังคำสั่งสอนของ
 พระพุทธเจ้าแล้วปฏิบัติตาม ก็ได้ชื่อว่าพุทธะ **อนุพุทธะ**.
 แล้วก็ **ปัจเจกพุทธะ** **รู้ในวงจำกัด** ไม่แก่กล้าสามารถ ในด้าน
 เจโต. เขาเรียกว่าจิต หรือเจโต เพียงแต่รู้, มีความรู้
 พอที่จะทำกิเลสให้หมดสิ้นได้. ที่นี้พวกสุดท้ายเป็น **สัมมา**
สัมพุทธะ **รู้สมบูรณ์ทั้ง ๒ ด้าน** ทั้งด้านจิตและทั้งด้าน
วิชาความรู้, เรียกว่า **ทั้งเจโตวิมุตติ** **ปัญญาวิมุตติ**.

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นบรมครูนั้นมีความ
 รุ่งที่สุด ทั้งฝ่ายเจโตวิมุตติ และปัญญาวิมุตติ คือเรื่อง
 ฝ่ายจิตก็ขึ้นถึงระดับสูงสุด, เรื่องฝ่ายสติปัญญาก็ขึ้นถึงระดับ
 สูงสุด, นี้เรียกว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเราก็เรียกกัน
 เดียวกันว่า พระบรมครู ก็ตรงเพลงแหละ, คือเป็นครูใน
 ฐานะเปิดประตูทางวิมุตติ.

พระพุทธเจ้าเป็นผู้เปิดประตูทางวิมุตติให้สัตว์
 โลกออกมาเสียได้จากกองทุกข์ หรือจากที่มืดที่หุ้มห่อ
 เป็นกรง หรือเป็นคอกที่มืด คืออวิชชา, ทรงปล่อยสัตว์

ออกมาจากคอกจำนวนมากมายมหาศาล เรียกว่าสำหรับ
 โลก. แม้ว่าทุกคนในโลกไม่ออก; แต่ว่าคนที่ออกมา
 ได้^๕นั้นจำนวนมากเหลือเกิน ก็เรียกว่าเป็นบรมครู, ก็ไม่มี
 การกระทำอย่างไหนที่จะมีค่าสูงสุดเท่ากับการกระทำอย่างนี้
 จึงเรียกว่าบรมครู, เป็นบรมครู. ^๖นี่ไม่เกี่ยวกับกระทรวง
^๗ศึกษาธิการ; แต่เกี่ยวกับทุกคนที่รู้เรื่องมนุษย์, รู้เรื่อง
 ความดี ความอยู่ใน กองทุกข์ของมนุษย์, แล้วก็ได้รู้
 เรื่องความหลุดออกไปเสียได้จากความทุกข์, ^๘นี่ก็จะรู้จัก
 ครูผู้^๙นั้นว่าเป็นบรมครู.

คงไม่มีใครค้านนะ, ไม่มีใครค้านในการที่จะเรียก
 พระพุทธว่าเป็นบรมครู. แม้ว่าตัวเองไม่สมัครจะเอา, ไม่
 สมัครจะทำ; แต่ก็ไม่มีใครค้าน หรือค้านไม่ไหว ค้านไม่ได้
 ในการที่จะเรียกพระพุทธเจ้าว่าเป็นบรมครู จึงเรียกพระ-
 องค์ว่า บรมครู เสมอกันหมด ^{๑๐}ทั้งผู้ที่ปฏิบัติได้ และปฏิบัติ
 ไม่ได้.

ครู มีสังกัดทางจิตใจ ทางจิตทางวิญญาณ ขึ้น
 อยู่กับพระบรมครู; แม้ว่าในทางหน้าที่การงาน ทางกาย
 ทางอะไร^{๑๑}นี้ มันจะสังกัดอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการก็ตาม

ใจ; แต่โดยจิตโดยวิญญาน หรือโดยธรรมชาติแล้ว
ก็สังกัดอยู่กับพระบรมครู.

ที่จริงการที่มนุษย์ไปเอาวิชาความรู้ของพระ-
พุทธเจ้ามา เป็นหลักสำหรับปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ เรียกกิจ
การอันนี้ในยุคต้น ๆ ว่า กระทรวงธรรมการ ก็ยังเห็น
ได้ชัดว่าคนในกระทรวงธรรมการนั้นขึ้นสังกัดอยู่กับพระพุท-
ธเจ้า. ต่อมาเลิกเรื่องที่สำคัญ ๆ ออกไป ๆ เหลือแต่เรื่องสอน
หนังสือ สอนวิชาชีพ เลยต้องเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวง
ศึกษาธิการ พอให้มันสมกัน. แต่ถึงอย่างนั้นครูก็ยังมิ
ส่วนที่จะนึกถึงพระพุทธเจ้าว่าเป็นบรมครู. มีการมอบจิตใจ
ยอมรับพระพุทธเจ้าว่าเป็นพระบรมครู. แม้ว่าเดี๋ยวนี้
เราจะสอนกันแต่เพียงหนังสือและวิชาชีพ ไม่ใช่สอน
เรื่องดับทุกข์ในด้านจิตใจ.

นี่กำลังจะทำหลักสูตรจริยธรรม ซึ่งเป็นเรื่อง
ด้านจิตใจ แต่มันก็เป็นเพียงกำลังจะทำ หรือกำลังทำ มัน
ยังไม่รู้ว่าจะไปรอด หรือไปไม่รอด; แต่ก็น่าจะนึกถึงข้อ
ที่ว่ามันอยู่ในขอบร้อมมีของพระพุทธเจ้า ผู้เป็นบรมครู
อยู่นั่นเอง. ครูในส่วนหนึ่งก็ทำหน้าที่ครู ตามหน้าที่

การงาน, แต่ว่าในฐานะที่เป็นมนุษย์ คนหนึ่งเล่า เขาจะต้องทำหน้าที่สาวกที่ดี ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อจะดับทุกข์ของเขา. ดังนั้น ในด้านจิตใจของครูจึงแยกออกไปสังกัดอยู่กับพระพุทธเจ้า ผู้เป็นบรมครู; แม้ว่าร่างกายหรือชีวิตภายนอกมันจะสังกัดอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการก็ตามใจ, แต่ข้อที่ว่า โดยแท้จริง นั้นมัน มีส่วนที่สังกัดอยู่กับพระบรมครู, เราต้องนึกถึงเรื่องนี้.

และเราจะต้องยอมรับ คือรับผิดชอบตัวเราเอง ว่าเราเป็นครูชนิดนั้นหรือไม่? หรือว่าแม้แต่เราเป็นเพียงมนุษย์ธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้น เราก็ไม่หลุดรอดออกไปจากการต้องปฏิบัติตามธรรมะของพระบรมครู ในฐานะเป็นคนคนหนึ่งเท่านั้น, ก็ยังต้องศึกษาและปฏิบัติหน้าที่ของมนุษย์ เพื่อออกมาเสียจากกองทุกข์, มันก็ยังสังกัดอยู่ในพระบรมครูอยู่นั่นเอง. ดังนั้น จึงยอมเสียสละเหน้อยยากลำบาก หรืออะไรก็ตาม เพื่อรักษาอุดมคติอันนี้ไว้ให้ได้, คืออุดมคติที่ว่า ขึ้นสังกัดอยู่กับพระบรมครู.

อาตมาจึงอยากจะกล่าวว่ ครูบาอาจารย์คนไหนก็ตาม ถ้ายังนึกถึงข้อที่ว่า จะต้องอาศัยความรู้ของพระพุทธองค์

เครื่องดำเนินชีวิตแล้ว ก็ยอมรับนับถือเสียด้วยชีวิตจิตใจ
 ว่าเราสังกัดอยู่ในพระบรมครู, ทางด้านจิตด้านวิญญาน
 เรามีสังกัดอยู่ในพระบรมครู จึงทำทุกอย่าง บัดนี้เวลานี้
 เพื่อรักษาอุดมคติอันนี้ไว้ให้ได้; อย่างน้อยก็ระลึกนึกถึง
 คำว่า มนุษย์, มนุษย์ มนุษย์มีจิตใจสูง; มันสูงไป
 ไม่ได้ดอก ถ้าละทิ้งธรรมะของพระบรมครูเสียแล้ว จิต
 ใจมันก็สูงไปไม่ได้. ที่จิตใจมันจะสูงขึ้นไปได้เดี๋ยวนี้ก็
 เพราะว่ายึดถือธรรมะของพระบรมครู คือลดกิเลสและ
 ความทุกข์ลงไป, ลดกิเลสลงไป, ลดความทุกข์ลงไป, แล้วก็
 มีจิตใจสูงขึ้นมา, นั่นคือความเป็นมนุษย์.

มนุษย์ต้องอาศัยคำสอนของพระบรมครู จึงเป็น
 มนุษย์ได้; ก็เลยสรุปความได้ว่า มนุษย์ทุกคนสังกัด
 ขึ้นอยู่กับพระบรมครู ไม่ต้องพูดถึงมนุษย์ที่เป็นครูบา-
 อาจารย์, ยิ่งมนุษย์ที่เป็นครูบาอาจารย์ทำหน้าที่อย่างเดียวก
 กันแล้ว มันก็ยกขึ้นสังกัดอยู่ในพระบรมครู คือจะช่วยเหลือ
 มนุษย์ ช่วยเหลือเด็ก ๆ ลูกเด็ก ๆ ขึ้นไปจนถึงคนโต ๆ จนถึง
 คนทั่วไป ให้มันเดินถูกทางของการดับทุกข์ได้.

ทีนี้ ถ้าครูทำหน้าที่ของครูในลักษณะอย่างนี้ คือช่วยให้เด็ก ๆ ทุกคนปลอดภัยจากความเสื่อมเสีย, ครูก็มีฐานะเป็นผู้สร้างคนเหล่านี้ โดยที่ไม่ต้องมีใครแต่งตั้ง โดยหน้าที่การงานนั้นแหละมันจะแต่งตั้ง คือหน้าที่การงานที่เราทำอยู่ เพื่อให้เด็ก ๆ ทุกคนปลอดภัยจากความเสื่อมเสีย มีความถูกต้องเจริญก้าวหน้า.

โดยหน้าที่ ครูเป็นผู้สร้างโลก.

อาตมาจึงขอเสนอคำขานมาอีกคำหนึ่งว่า ครูคือผู้สร้างโลก, ครูคือผู้สร้างโลก พูดถึงคำนี้มาหลายครั้ง หรือหลายสิบครั้งแล้ว แต่รู้สึกว่าได้ได้รับความสนใจอย่างมาก เพราะ ครูยังไม่อยากจะเป็นผู้สร้างโลก, ยังจะเป็นผู้ถูกสร้างอยู่เรื่อย, ไม่คิดถึงจะเป็นผู้สร้างโลก.

ครูเป็นผู้สร้างโลกอยู่โดยธรรมชาติ ใครคัดค้าน ข้อนช่วยคัดค้านมาที เมื่อดูตามที่มันเป็นจริง. มันเป็นอยู่จริง ๆ ครูทำเด็กทุกคนให้ดี แล้วเด็กทุกคนนั้นก็ประกอบกันขึ้นเป็นโลกที่ดี แล้วเราจะมาพูดว่า ครูเป็นผู้สร้างโลก; อย่างนี้ใครคัดค้าน, ใครคัดค้าน, อยากจะพบกับคนคัดค้าน

ว่าใครเป็นผู้คัดค้านข้อเท็จจริงอันนี้ ทั้งครูคนที่ไม่อยากจะ
ยอมรับเกียรติอันนี้ก็ไม่ได้คัดค้าน, ก็ไม่ได้คัดค้าน ทั้งที่เขา
ไม่ยอมรับเกียรติอันนี้ ก็ยังไม่อาจจะคัดค้าน.

นี้ขอให้ครูพิจารณาดูให้ดี ในข้อที่ตัวเองตั้งอยู่ใน
ฐานะเป็นบุคคลผู้สร้างโลก มันเป็นข้อเท็จจริงที่มันเป็นอยู่ใน
ในตัวการงาน; ไม่ใช่ใครมาตั้งให้ ว่าเป็นผู้สร้างโลก.
แต่เมื่อทำหน้าที่ทำให้เด็กทุกคนมันดี เด็กทุกคนมันประกอบ
กันขึ้นเป็นโลก, ครูก็เป็นผู้สร้างโลกโดยที่ไม่มีทางที่จะ
หลีกเลี่ยง, ไม่มีทางที่จะปฏิเสธ, จะอุปโลกน์ตัวเอง หรือ
ไม่ยอมอุปโลกน์ตัวเองก็ตามเถอะ ครูเป็นผู้สร้างโลกอยู่
นั่นแหละ, ซึ่งมีเกียรติเท่ากับพระเจ้านี้เกียรติเท่ากับพระเจ้า.
ฉะนั้นการที่ยกย่องครูในฐานะเป็นพระเจ้านั้นไม่ใช่เรื่อง
เหลวไหล, ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ไร้เหตุผล. ครูอยู่ในฐานะ
เทียบเท่ากับพระเจ้า เพราะเป็นผู้สร้างมนุษย์ที่พึง
ปรารถนา, ไม่ใช่สร้างแผ่นดิน ไม่ใช่สร้างมนุษย์อย่างคนๆ
แต่ว่าสร้างคนที่เป็นมมนุษย์ ให้มันเป็นส่วนประกอบที่ดีอยู่
ในโลกนี้ ก็เรียกว่าสร้างโลกนี้ให้ดี.

นี่ครูโดยหน้าที่ที่กระทำอยู่นั้นเป็นผู้สร้างโลก; แล้วครูส่วนมากเห็นว่าดีเกินไปจะผูกมัดเกินไป จนไปเที่ยวเมาเหล้าไม่ได้ ก็เลยไม่ยอมรับ, ข้าพเจ้าไม่ยอมรับเกียรติยศอันนี้, นี่คือปมด้อยของครู. น่าจะพิจารณากันเสียใหม่ : รับผิดชอบในหน้าที่อันนี้ด้วยความสมัครใจ, แล้วทำให้ดีที่สุดในการที่จะสั่งสอนอบรมเด็กเยาวชนให้ดีที่สุด, แล้วมันก็หมดหน้าที่ของครู. ถ้าเด็กที่ได้รับการอบรมดีแล้วมันไปสร้างโลกของมันเอง; พุดให้ชัดหน่อยก็ว่าครูสร้างโลกโดยผ่านทางเด็ก ๆ หรือเยาวชน. นี่ครูเป็นผู้สร้างโลกทั้งโลก แต่ว่าโดยผ่านทางเด็ก ๆ หรือทางเยาวชน, เราสร้างเด็ก ๆ หรือสร้างเยาวชนให้ดี แล้วก็ประกอบกันขึ้นเป็นโลกที่ดี.

ที่นี้ โดยข้อเท็จจริงมันยังเป็นอย่างนั้นไม่ได้ เพราะว่าครูที่ขึ้นสังกัดอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการนั้นก็ทำงานไปตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ โดยบทบัญญัติ หรือหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่ได้สั่งสอนอบรมเด็กให้ดี, เพียงแต่ให้มีความรู้สำหรับให้เอาตัวรอดอย่างโลก ๆ ให้รู้หนังสือ ให้มีวิชาชีพ เพียงเท่านั้นมันยังไม่พอ.

คนทูลเพียงหนังสือหรือวิชาชีพนั้นยังเป็นอันพาลได้
โดยง่าย, มันพร้อมที่จะเป็นอันพาลอยู่ เพราะไม่มี
คุณธรรมที่ดี.

ถ้าต่อเมื่อไรในหลักสูตรมีเรื่องของศีลธรรม
จริยธรรมที่ดีเข้าไปอีกเรื่องหนึ่ง นั้นจะเต็มตามความหมาย
ที่ว่าครูจะเป็นผู้สร้างเด็ก สร้างยุวชนให้ดี เสร็จแล้วก็เป็นผู้
ผู้สร้างโลกให้ดี. เดียวนี้โดยข้อเท็จจริงมันยังทำไม่ได้
เพราะเขาขีดวงหน้าที่การงานของครูไว้จำกัดมาก เพียงแต่
สอนหนังสือ กับวิชาชีพ เท่านั้นเอง.

ทีนี้เราจะสมควรใจ ของเราอุทิศว่าในโอกาส
เราจะสั่งสอนจริยธรรม ศีลธรรม เป็นเรื่องพิเศษของ
เราเอง, เราจะสอนหนังสือ วิชาชีพ ชนิดที่ผนวกกัน
เข้าไว้กับศีลธรรมและจริยธรรม อบรมให้ดี ให้เด็กมี
ศีลธรรมและจริยธรรมพร้อมกันไป, นี่มัน จึงจะสำเร็จ
ประโยชน์ในข้อที่ว่าสร้างโลก. แต่ถ้ายังทำไม่ได้โดย
เหตุที่มันยังมีอะไรมาขวางอยู่, มีวงการที่ทรงอำนาจมาขวาง
อยู่ ยังทำไม่ได้ ก็ไม่เป็นไร, มันก็ไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะ
มันทำไม่ได้.

แต่แล้วในส่วนที่ทำได้, ในส่วนที่อาจจะทำได้
 เท่าไรก็ตามนี้ คิดว่าควรจะต้องทำ. อย่าแก้ตัว หรือ
 อย่าสลัดหน้าที่อันสูงสุดนี้ออกไปเสียจากตัว, มันก็จะ
 ดีหมด, จะถูกต้องหมด จะดีหมด ในความหมายของทุก ๆ
 คำ : คำว่า *ครู* ก็ดี, คำว่า *การศึกษา* ก็ดี, คำว่า *ผู้เปิด-
 ประตูทางวิญญาณ* ก็ดี, *ผู้ช่วยโลก* ก็ดี, มันก็มีความหมาย
 เต็มที่ขึ้นมา; เหลืออยู่แต่ว่าเรามองเห็นชัดในข้อเท็จ-
 จริงอันนี้, แล้วอธิษฐานจิตอุทิศชีวิตจิตใจกำลังกาย
 กำลังใจทั้งหมดเพื่อทำหน้าที่อันนี้, อย่างที่เรียกว่าอุทิศ
 ชีวิตแก่พระผู้เป็นเจ้า, อุทิศชีวิตเพื่อหน้าที่การงานอันสูง
 สุดนี้, ให้สมกับความหมายของคำว่าผู้เปิดประตูทางวิญญาณ
 ตามอย่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นบรมครู.

ข้อเท็จจริงในปัจจุบันยังทำได้ยาก เพราะว่า
 หลักสูตร หรือระเบียบไม่อำนวย, แล้วมันพิสูจน์ความ
 ไม่ดีพอ หรือความบกพร่องให้เห็น. *เช่น* *ข่าวหนังสือพิมพ์*
 ครุยังจับเด็กมาตีเป็นร้อย ๆ คน แล้วให้ตากแดด, ไม่ใช่
 รายเดียว ๒-๓ ราย, หนังสือพิมพ์ระหว่างนี้แปลกประหลาด
 ที่ว่าครูตีเด็กอย่างทารุณโหดร้าย ไม่ใช่รายเดียว. นี่ครู

เป็นอย่างไร, ถ้าครูยังทำอย่างนี้^{นี้}ได้ ครูจะเป็นอย่างไร.
หรือเรื่องที่เอาเงินของครูน้อย^{น้อย}ไป, ครูผู้หญิงคนหนึ่งเงิน
หายไป; แล้วก็ครูผู้ปกครองจับเด็ก^{เด็ก}ร้อยๆ มาตีคาด^{คาด}คั้นให้
สารภาพ, ตีแล้วยังให้ยืนกลางแดด^{แดด}อยู่อีกเป็นนาน. นี่จิตใจ
ใจของครูถ้ามันเป็นจริงอย่าง^{อย่าง}ที่หนังสือพิมพ์ลงข่าว^{ข่าว}นี้ มัน
ก็มี ๒-๓ ราย ตีเด็กจนพ่อแม่ต้องไปเอาตำรวจมาจับไปฟ้อง
ศาลไปอะไรกันอีกเหมือนกัน.

นี่ข้อเท็จจริงที่ว่า ครูกำลังเป็นอย่างไร, ครูผู้
สร้างโลกมันยังไกลกันนักกับการที่จะทำอย่าง^{นี้}. แต่เมื่อ
เราดูทิศชีวิตจิตใจสมัครทำงานเป็นผู้สร้างโลก ตามรอย
พระยุคลบาทของพระบรมศาสดาแล้วก็คงจะหมดปัญหา,
หมดปัญหา ไม่มีปัญหาอะไรเหลืออยู่ แล้วจะไม่บันดาล
โทษะ โมหะ มากเหมือนอย่างนั้น.

ครูควรปรับความรู้สึก ทำหน้าที่ให้สม "ครู".

ที่นี้ อาตมาก็อยากจะพูดต่อไปอีกถึงข้อที่^{ที่}ว่า เรา
ควรจะปรับความรู้สึก หรือปรับความเข้าใจกันเสียใหม่
เกี่ยวกับความเป็นครู เท่าที่เราจะทำได้, คือให้มองเห็น

ความจริงข้อนี้ แล้วรู้สึกว่าเป็นโชคดีที่สุดที่ได้เกิดมา
 เป็นครู หรือมีครอบครัวเป็นครู เพราะว่าได้ประกอบ
 อาชีพปุชฌ์นียบบุคคล อยู่เหนือเกล้าเหนือเคียรของบุคคล
 เงินเดือนก็ยังได้ตามธรรมดาสามัญทั่วไป แล้วก็ยังทำหน้าที่
 สูงสุด คือสร้างโลก สร้างจิตสร้างวิญญาณของมนุษย์,
 มันสูงสุดถึงขนาดนี้ เป็นอาชีพสูงสุด ก็เป็นปุชฌ์นียบบุคคล,
 เป็นเจ้าหนเหนือมนุษย์, แล้วก็ทำหน้าที่สร้างโลกนั่นเอง
 แล้วเงินเดือนที่เป็นผลของงานอาชีพธรรมดาก็ยังได้. แล้ว
 ทำไมจึงไม่ถือว่ามันเป็นโชคดีที่สุด ที่ได้มีอาชีพเป็นครู,
 คือเป็นครูที่ถูกต้องตามอุดมคติของครู, แล้วมันก็ได้รับผล
 อันนทั้งหมดแหละ : มีอาชีพรอดอยู่ได้ด้วยเงินเดือน,
 แล้วก็เป็นปุชฌ์นียบบุคคลทางจิตใจ, แล้วทางกิจกรรมนั้นก็
 เป็นผู้สร้างโลก ซึ่งเป็นงานอันสูงสุดไม่มีงานอะไรจะเหนือ
 ไปกว่า.

ควรจะมีความรู้สึกว่าโชคดีแล้ว ที่ได้มีอาชีพ
 เป็นครู หรือว่ามีครอบครัวเป็นครูกันทั้งครอบครัว
 มันก็ดี, มันยิ่งกว่าวรรณะพราหมณ์ เหนือกว่าวรรณะ
 พราหมณ์ วรรณะพราหมณ์แห่งวรรณะพราหมณ์ คือ

วรรณะผู้สั่งสอน ผู้อบรมสั่งสอน ผู้เปิดประตูทางวิญญาน.
 และเมื่อนึกได้อย่างนั้นะ ก็ควรจะมีความสุขที่สุดแล้ว, ครู
 ทนก็ได้เช่นกันก็มีความพอใจในอาชีพของตน, มันก็เลย
 เป็นผู้มีความสุขชนิดที่อย่างยิ่ง มีความสุขอย่างยิ่ง.

ความสุข นั้นมัน มาจากความพอใจ, ไม่มีความสุข
 ชนิดไหนที่ไม่มาจากความพอใจ. ความสุขอย่างเลว อย่าง
 คดโกง มันก็มาจากความพอใจอย่างเลว อย่างคดโกง.
 เดียวกับความพอใจบริสุทธิ์และถูกต้อง มันก็เป็นความสุข
 อย่างบริสุทธิ์ พอใจว่าได้ทำหน้าที่สูงสุดและทำได้ หน้าที่
 สูงสุด หน้าที่เดียวกับของพระพุทธเจ้าที่เราทำได้, แล้วก็
 พอใจ พอใจก็เป็นสุขทันทีที่พอใจ, มันก็เป็นครูไปพลาง
 เป็นสุขอย่างบริสุทธิ์ไปพลาง ตลอดเวลาทุกอิริยาบถ. ถ้า
 มองเห็น ถ้านึกเห็นและมองเห็นมันจะเป็นอย่างนี้; ถ้า
 มองไม่เห็นมันก็ไม่มีความสุข มันก็เป็นไปไม่ได้ถ้ามองไม่เห็น.
 แต่ถ้ามองเห็นแล้วมันจะพอใจและเป็นสุขอยู่ทุก ๆ วินาทีที่
 ปฏิบัติหน้าที่ของครู ไม่ว่าจะหน้าที่อะไร, หน้าที่ทุกหน้าที่
 ที่ครูจะต้องกระทำ แล้วก็พอใจ แล้วก็มีความสุข, ปรับความ
 รู้สึกให้ถูกต้อง, แล้วปรับจิตใจให้มีความรู้สึกเป็นสุขอัน
 บริสุทธิ์สะอาดอยู่ตลอดเวลา.

เอาละ เป็นอันว่า เราพูดกันถึงครู และเรื่อง
 ของครูในชั้นเล็กแล้ว ในชั้นจิตใจที่ปรับปรุงได้, และควร
 จะปรับปรุงให้รู้สึกพอใจและเป็นสุข พอใจถูกต้องแล้ว
 เป็นสุข, มีลักษณะเป็นธรรมชาติ, ธรรมชาติสูงสุด ตาม
 หลักธรรมชาติที่ได้บรรยายไปแล้ววันก่อน ๆ นั้น.

คำขอเตือนท่านผู้ฟังทั้งหลายว่า ช่วยจำไว้เสมอ
 ธรรมชาติ, ธรรมชาติ มีธรรมชาติเป็นชีวิต, มีชีวิตเป็น
 ธรรมชาติ, นี่เป็นคำสำคัญที่จะต้องอยู่กับเนื้อกับตัว. เราจะ
 ช่วยกันตั้งสังคมธรรมชาติ คือหมู่บุคคลผู้มีชีวิตเป็นธรรมชาติ
 มีธรรมชาติเป็นชีวิต. ครูทำได้ง่ายที่สุด ทำได้ทุกๆ เวลา
 และมีความสุขเมื่อกระทำนั่นเอง.

ทำอะไรกันในวันครู?

วันที่จะพูดต่อไปอีกตามลำดับก็คือ วันครู เรื่อง
 วันครู วันนี้เป็นวันครู วันที่สมมติบัญญัติให้เป็นวันครู,
 เรียกว่าวันครู ทำอะไรต่างๆ กันทั่วทั้งประเทศในฐานะ
 เป็นวันครู.

อาตมาอยากจะพูดถึงเรื่องนำหัวเสียก่อน : เกี่ยว
 กับวันครุ^ฐนี้ มีคนตั้งข้อสังเกตได้พูดขึ้นดั่งๆว่า วันครุ^ฐเป็น
 วันที่ครุ^ฐเมาเหล้ามากที่สุด; เพราะครุ^ฐกินเหล้ามากกว่าวัน
 อื่นๆ, เพราะวันอื่น ๆ ไม่ได้จัดเหล้ามากินกันให้มากเหมือน
 กับวันครุ^ฐ. วันครุ^ฐนี้มีวิธีการเรียไรลับเรียไรแจ้ง เรียไร
 อะไร ชักชวนกันนะ แล้วก็เมามายกันที่สุดที่จะเมามายได้,
 วันครุ^ฐคือวันที่ครุ^ฐเมาเหล้าที่สุดกว่าวันอื่น ๆ ในรอบปี, แล้ว
 ก็วันเด็กคือวันที่เด็กเป็นลิงทะโมนมากกว่าวันอื่น ๆ ในรอบปี,
 แล้วถึงวันเด็กก็ปล่อยให้เด็กทำอะไรตามชอบใจ ส่งเสริม
 ให้เด็กทำตามชอบใจ ให้อรรถสรवलเสเฮฮากันอย่างไรที่ไหน
 ก็เปิดให้เด็กเขาสรवलเสเฮฮากัน. นี้เด็กส่วนใหญ่มันยังมี
 ลักษณะเป็นลิงทะโมน, วันเด็กเป็นวันที่เด็กเป็นลิงทะโมน
 มากกว่าวันใดในรอบปี. วันครุ^ฐเป็นวันที่ครุ^ฐเมาเหล้ายิ่ง
 กว่าวันใดในรอบปี มันมีผู้ตั้งข้อสังเกตอย่างนี้ มีส่วนจริง
 ก็เปอร์เซ็นต์? ไปคำนวณดูเองเถอะท่านครุ^ฐทั้งหลาย, ไป
 คำนวณดูเองว่าคำพูดนี้มันมีส่วนจริงก็เปอร์เซ็นต์?

นี้วันครุ^ฐมันยังอยู่ในลักษณะที่น่าสงสาร วันเด็ก
 ก็ยังอยู่ในลักษณะที่น่าสงสาร.

ที่จริงวันครูนี้ ผู้มีอำนาจ ควรจะจัดให้เด็กรู้จัก
 ครู รู้จักคุณของครู จนหน้าตาไหล, ด้วยการพูดจา ด้วย
 การแสดง ด้วยการพิสูจน์ อะไรก็ตาม, เอามาพูดเอามา
 ประชุมกันพูดขแข็งข้จูง จนเด็กหน้าตาไหลด้วยรู้สึกใน
 พระคุณของครู อย่างหนักว่าปล่อยให้เด็กไปเป็นลิงทะเล
 ตลอดวันเด็ก. วันครูก็ทำให้เด็กรู้จักครูจนหน้าตาไหล นี้
 ส่วนเด็ก.

แล้ววันครูทำให้ครูรู้จักตัวเองจนหน้าตาไหล; ฟัง
 ออกหรือไม่ออกก็สุดแท้. วันครูนั้นจะต้องจัดต้องทำให้
 ครูรู้จักตัวเองจนหน้าตาไหล, หน้าตาไหลออกมา อะไรก็สุดแท้
 อีกเหมือนกัน, หน้าตาไหลเพราะสงสารตัวเอง หรือว่าหน้า
 ตาไหล เพราะรู้สึกความประเสริฐคุณค่าอันสูงสุดของ
 ความเป็นครู, แล้วสะดุ้งขึ้นมาจนหน้าตาไหล.

วันเด็ก ก็เป็นวันที่จะต้องจัดให้เด็กรู้จักพระคุณ
 ของครู จนหน้าตาไหลดีกว่าให้เขาไปเป็นลิงทะเล. วันครู
 ก็จัด ให้ครูรู้จักความเป็นครูของตัวเอง จนหน้าตาไหล, รั
 จักความเป็นปฐนียบุคคล, รู้จักหน้าที่อันสูงสุด รู้จักว่า
 โชคดีที่สุดที่ได้มีอาชีพเป็นครู แล้วครูก็หน้าตาไหล. อย่าง

นี้อาตมาคิดว่าถูกที่สุด ฉะนั้นวันครู ที่จะร้องเพลงกันใหญ่ หรือว่าจะเลี้ยงกันใหญ่ หรือว่าจะทำอะไรกันที่มันเป็นเรื่อง สรรวเสเฮฮากันใหญ่ นั้น น่ากลัวจะไม่ส่งเสริมความเป็นครู ไม่ลงรกลงรากอย่างถูกต้องเข้มแข็งมั่นคง. นี้คำว่า วันครู พุดกันสักนิดหนึ่งก็พอ.

วันครูควรเป็นวันสังคายนาครู.

ทีนี้เรื่องต่อไปที่จะเป็นเรื่องสุดท้ายที่จะพูด คือการ ปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องเหล่านี้ ควรจะทำกันอย่างไร ครูบาอาจารย์ทั้งหลายจึงจะทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ เด็ก และแก่มหาชนให้ยิ่งขึ้นไป? คำว่า ตัวอย่าง นั้นมัน มีค่ามากกว่าคำสั่งสอน, สอนด้วยปากเขาไม่เชื่อ เขาไม่ ไว้ใจ; แต่ถ้าทำให้ดู ทำให้ดูด้วยการกระทำ เขาไว้ใจ เขาเคารพ เขาไว้ใจ เขาสนิทใจ. ถ้าเรามาพุดกันแต่ ปากเขาว่ามันหลอกก็ได้, มันหลอกก็ได้ มันดีแต่ปาก มันพุดแต่ปาก อย่างนี้มันไม่สำเร็จประโยชน์, มันต้อง แสดงตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กและมหาชนทั้งหลาย. นี้ก็เป็นสิ่งที่ทำได้นะ ในการที่จะแก้ไขสถานการณ์อันแล้ว

ร้ายให้ดีขึ้นมานั้นพร้อมใจกันปรับเดียว ทำตนเป็น
ตัวอย่างที่ดี ที่ถูกต้อง ทงแก่เด็กและแก่มหาชน, แล้วจะ
ต้องมีการทำสังคายนา สังคายนาครู และการกระทำของครู.

คำว่า สังคายนา สังคายนา คือตรวจสอบหาข้อผิด
พลาด แล้วแก้ไขเสียใหม่ให้ดีให้ถูกต้อง, นี้เขาเรียกว่าทำ
สังคายนา, เป็นคำที่ใช้ในทางศาสนา ทำสังคายนาธรรม-
วินัย. พระคัมภีร์ที่เขียนไว้มันวิปริตคลาดเคลื่อนอย่างไร,
ตรวจสอบเสียใหม่ แก้ไขให้ดี นี้เรียกว่าทำสังคายนา.
หรือว่าปรับปรุงการประพฤติกการกระทำของหมู่คนที่ไม่ถูก
ต้องไม่ดี ให้ถูกต้องให้ดี เรียกว่าทำสังคายนา; แต่ส่วนใหญ่
ก็ใช้ทำแก้คำสั่งสอน ตัวหนังสือที่เป็นคำสั่งสอน. สังคาย-
นานั้นแปลว่าแก้ไขให้ถูกต้องแล้วเอามาสวดพร้อม ๆ กัน,
เป็นการรับรองและจำไว้. คายนา แปลว่า ร้อง ขับร้อง;
ตรวจสอบว่าอย่างนี้ถูกต้องยุติแล้ว ก็เอมาร้องสวดร้อง
พร้อม ๆ กัน เพื่อจำไว้, เพื่อจำไว้-รักษาไว้.

สังคายนาครู ก็ดูว่ามันมีอะไรที่ผิดพลาด
สังคายนาการกระทำของครูและสังคายนาครู, เมื่อพบอะไร
เป็นความผิดพลาดแล้วก็ช่วยกันแก้ไขเสีย, แก้ไขของ

ตัวเองโดยไม่ต้องมีใครมาแก้ไข, นั่นแหละเป็นการดี.
 ต่อเมื่อมันทำไม่ได้ จึงต้องใช้กำลังบังคับ; แต่มัน
 ก็อยู่ในขอบเขต เพราะว่าสม้ยนั้นมันเป็นสม้ยประชาธิปไตย.
 ถึงอย่างนั้นก็ยังทำได้ด้วยอำนาจของประชาธิปไตย, ในการ
 ที่จะสังคายนาครู หรือสังคายนาการกระทำของครู.

เราจะต้องอาศัยการกระทำอีกอย่างหนึ่ง คือการ
 ทำให้ครูรู้จักตัวเองยิ่งขึ้น, พุดกันแล้วพุดกันอีก อบรม
 กันแล้วอบรมกันอีก, หรือทำอย่างไรก็ตาม ให้ครูรู้จัก
 ตัวเองมากขึ้นว่าครูคืออะไร, ทำข้อนี้ให้มากขึ้น ๆ.

แล้วก็ที่อาตมาคิดว่า ความบกพร่องข้อใหญ่
 เราทำการศึกษาให้เป็นเรื่องทางวัตถุมากเกินไป;
 ฉะนั้นขอให้จัดทำให้การศึกษาเป็นเรื่องทางจิตทางวิญญาณ
 มากขึ้น คือกระทรวงจะจัดจะควบคุมเป็นเรื่องของประเทศ
 ทั้งประเทศ ก็ต้องจัดตั้งกระทำให้การศึกษาเป็นเรื่อง
 ทางจิตทางวิญญาณมากขึ้น, อย่าเป็นเรื่องแต่ทางวัตถุหรือ
 ทางกายอย่างเดียว เหมือนกับที่กำลังกระทำอยู่. เดียว
 เรื่องทางจิตทางวิญญาณมันมีแต่ชื่อ มีแต่ปาก, มันไม่ได้
 มีการกระทำที่แท้จริง. เพราะเหตุอะไรก็หลายเหตุผล

ไม่สามารถจะทำเพราะไม่รู้, หรือเพราะบังคับกันไม่ได้อะไร
 ก็แล้วแต่ มันจึงมีน้อย, เป็นเรื่องทางจิตทางวิญญาณน้อย
 เป็นเรื่องทางกายทางวัตถุเสียเป็นส่วนมาก, นี่เราทำกัน
 อย่างนี้.

ทำพิธีมอบชีวิตถวายพระบรมครูเสียบ้าง.

แล้วเราควรมีพิธี, พิธีมอบกายถวายชีวิตแก่
 พระบรมครูกันขึ้น; หลายคนจะคิดว่าบ้า, หลายคนจะ
 คัดค้านว่าเป็นเรื่องบ้า ถ้าจะวางระเบียบปฏิบัติให้ทำพิธีครู
 มอบกายถวายชีวิตแก่พระบรมครูเป็นกิจลักษณะ, เหมือน
 กับสมาทานศีล สมาทานธรรม สมาทานอะไรต่างๆ
 สมาทานว่าจะประพฤติปฏิบัติอย่างไร ก็จัดพิธีที่หรูหราที่สุด.
 ให้ครูที่สมควรใจมาทำพิธีมอบกายถวายชีวิตแก่พระบรมครู
 ให้มากขึ้น, ว่าต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะเดินตามรอยพระบรมครู
 ทุกอย่างทุกประการ. เขาคงไม่ทำแต่ปากดอก เพราะก่อน
 แต่จะเข้ามาเขาก็จะต้องคิดนึกพอสมควรแล้ว, เขาเข้ามา
 ทำด้วยจิตใจ นี่มันช่วยได้นะคนเรา, เป็นเครื่องกระชับ
 ให้มันแน่นแฟ้นเข้ามา โดยการอธิษฐานจิตกระทำทาง

วาจันท์ทำ. ทางกายก็กระทำ, ทางวาจาก็กระทำ, ทางจิตก็กระทำ. ในลักษณะที่เป็นการมอบกายถวายชีวิตแก่พระบรมครู. ถ้าเสนอแก่กระทรง ทรงคงจะว่าบ้าอาตมาก็ไม่เคยคิดว่าจะเสนอความคิดนี้แก่สังคม หรือแก่กระทรงไหน; แต่นี้ก็อยู่ในใจว่าถ้าทำได้อย่างนี้ครูก็จะมีความเป็นครูที่แท้จริงมากขึ้นโดยเร็ว, จนกระทั่งครูสามารถส่งวนสถานะของตนที่เป็นปุชณียบุคคลและตั้งอยู่ในวาระอันสูงสุด คือวาระผู้บรมสั่งสอน.

เดี๋ยวนี้ดูเขาจะไม่ยอมรบกันเสียก็ได้ว่า ครูทุกคนมีสังกัดขึ้นตรงต่อพระบรมครู คือพระพุทธเจ้า เขาไม่ยอมรบ, แล้วเรามาชวนให้เขามอบกายถวายชีวิตแก่พระบรมครูอย่างเป็นกิจลักษณะ เป็นการอธิษฐาน เป็นการสมาทาน เขาก็คงจะไม่เอา. แต่ถ้ามันทำเป็นระเบียบขึ้นมา มันก็ยังมี มันก็จะมีคนเอาครึ่งหนึ่ง หรือทั้งหมดก็แล้วแต่ มันคงจะมีมากขึ้นกว่าที่จะปล่อยไว้ตามบุญตามกรรม.

นี่ครูจะสามารถเคารพตัวเอง ยกมือให้ตัวเอง ในฐานะที่เป็นครูกันถูกต้องและมีความสุขอยู่ในจิตใจตลอด

เวลาที่รู้สึกเช่นนั้น, รู้สึกว่ามีความถูกต้องอยู่ในตน แล้วก็
พอใจ แล้วก็เป็นสุข เป็นสุข. ความสุขมาจากความ
พอใจ, พอใจว่าถูกต้อง, แล้วมันมีความถูกต้องจริง
ความสุขนั้นก็บริสุทธิ์.

หวังว่าท่านครูทั้งหลาย ควรจะได้เข้าไปคิดนึก
ศึกษากันให้ดี ๆ แล้วก็อย่าโมโหว่าอาตมาพูดจากรุนแรง. เมื่อ
ขอให้พูด มันพูดอย่างอื่นไม่เป็นนี้ มันก็พูดอย่างนี้แหละ,
มันพูดอย่างอื่นไม่เป็น เมื่อขอให้พูดมันก็พูดอย่างนี้.
จะนอยุ่อย่าโมโหว่าได้พูดจากรุนแรง, ได้พูดอะไรเป็นเชิงกระทบ
กระทั่ง ไม่มีเจตนาจะกระทบกระทั่ง มีแต่เจตนาที่จะแก้ไข
หรือหมั่นที่มันไม่ถูกนะให้มันไปสู่กระแสแห่งความถูก.

เอา, จบ ว่ามันยังอยู่ในระยะวันปีใหม่ วันปีใหม่
อยู่หยก ๆ นี่มันยังอยู่ในระยะวันปีใหม่. ขอให้วันครุนี้
ทำให้เป็นครุ, ทำครุให้เป็นครุมากกว่าปีเก่า, เป็นครุ
คนใหม่ที่มีความเป็นครุมากกว่าปีเก่า. มันอยู่ในระยะ
ปีใหม่อยู่หยก ๆ จึงเป็นครุให้ถูกต้องตามความหมายของคำว่า
เป็นครุ ให้มากกว่าปีเก่า; เช่นเดียวกับที่เรากระทำแก่
วันปีใหม่ แล้วก็มีใจแน่วแน่ มีความพอใจในการกระทำนี้
ก็พอใจตัวเองอีก จนยกมือไหว้ตัวเองได้อีก.

เรื่องจบ — เรื่องจบแล้ว — เรื่องจบแล้ว ว่าครู,
วันครู วิญญาณของครู มีอยู่อย่างไร, จึงได้เอามาพูดกัน
ถึงที่สุดแล้ว. แล้วพูดวันนี้เหมือนกับแอบพูดในช่อง
หรือในแก๊ง ที่คนเขาไม่ค่อยจะได้ยินได้ฟังแล้วเขาก็ไม่อยากจะ
ได้ยินได้ฟัง. แต่เรามีเจตนาดีที่จะปรึกษาหารือกัน,
เหมือนกับว่าเป็นภายใน เพราะว่าเขายังไม่ยินดีจะเข้าใจด้วย
หรือร่วมมือด้วย. เราก็กระทำกันไปก่อนในลักษณะเป็น
ภายใน ตั้งแก๊งครูขึ้นในชั่วโมงนี้, พูดจากันเรื่องหน้าที่
ที่จะต้องแก้ไขอย่างไรต่อไป.

ขอให้ครูทุกท่านมีความสุขสวัสดิ์ เพราะเป็นครู
มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ก้าวหน้าอยู่ทุกทีพาราตริกาลเทอญ.

ขอยุติการบรรยาย.

ติดตำรา จะติดตั้ง

จงรักษา ดวงใจ ให้ผ่องแผ้ว
อย่าทิ้งแนว การถือ คือเหตุผล
อย่าถือแต่ ตามตำรา จะพาดน
ให้เวียนวน ติดตั้ง นั่งเบ็ดดู.

อย่าถือแต่ ครูเก่า เผ่าสองบาทรา
ต้องฉลาด ความหมาย สมัยสุ
อย่ามัวแต่ อังข้ำ ว่าคำครู
แต่ไม่รู้ ความจริง นั้นสิ่งใด.

อย่ามัวแต่ ถือตาม ความนึกเตา
ที่เคยเขลา เก่าแก่ แต่ไหนๆ
ต้องฉลาด ชูตเขลา บัดเบาไป
ให้ดวงใจ แจ่มตรู เห็นลู่ทาง

พุทธทาส อินทปัญโญ

รายชื่อหนังสือ ชุด หนูเฉลียว

อันดับ เรื่อง

พิมพ์ครั้งที่

๑.	พระพุทธคุณคำกลอน	๔
๒.	การศึกษาคืออะไร?	๑
๓.	การงานคืออะไร?	๑
๔.	ทรัพย์สินสมบัติคืออะไร?	๑
๕.	สิ่งที่ดีที่สดสำหรับมนุษย์	๑
๖.	ปัญหาที่เกิดจากการศึกษาไม่สมบูรณ์แบบ	๑
๗.	ปวราณา และธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา	๑
๘.	ชาติในปัจจุสมุปบาท	๑
๙.	ทางออกที่ ๓ แห่งยุคปัจจุบัน	๑
๑๐.	การบวชคืออะไร?	๑
๑๑.	ศาสนาคืออะไร?	๑
๑๒.	ตัวตนคืออะไร?	๑
๑๓.	อานาปานสติภาวนา	๑
๑๔.	ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา ทั้งชนิดมีตัวตนและไม่มีตัวตน	๑
๑๕.	คุณพระไม่ตาย	๑
๑๖.	คุณพระไม่ตาย และเกิดมาทำไม?	๑
๑๗.	ความรักดี	๑
๑๘.	เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า “พระเจ้า”	๑
๑๙.	ครู คือผู้ทำหน้าที่สร้างโลก	๑
๒๐.	การทำวัตรตามแบบโบราณ	๑
๒๑.	ประมวลปรมัตถธรรมที่คนธรรมดาควรทราบ	๑
๒๒.	โลกอื่น	๑
๒๓.	ความเกิดแห่งทุกข์และความไม่เกิดแห่งทุกข์	๑
๒๔.	นิวรรณ์	๑

พูดเรื่องเกี่ยวกับครู ใน “วันครู”

และพูดอย่างแบบที่ชาวบ้านมองดูครู.

พูดเรื่องครู, เรื่องการศึกษา, ตามตำรามานานแล้ว ไม่เห็นว่าโลกดีขึ้น.

ทุกคนเป็นครู ทั้งโดยตรงโดยอ้อม.

ควรพิจารณา ทำให้ครูเกิดประโยชน์ขึ้นมา.

พระพุทธเจ้า ทรงเป็นพระบรมครู และเป็นยอดของพราหมณ์.

พิจารณาทามวรรณะ ๔ ครูเป็นพวกวรรณะพราหมณ์, เป็นวรรณะสูง.

วรรณะพราหมณ์ทำหน้าที่เปิดประตูทางวิญญาณของมนุษย์.

ครูมีสังกัดทางจิตใจ ทางวิญญาณ ขึ้นกับพระบรมครู,

- จึงต้องช่วยมนุษย์ให้เดินถูกทาง,

- เป็นผู้สร้างโลกโดยหน้าที่ตามธรรมชาติ, มีเกียรติคุณพระเจ้า.

- ต้องสั่งสอนวิชาการต่างๆ ผนวกกับจริยธรรม, ศีลธรรม.

ครูควรปรับปรุงตน ให้มีชีวิตเป็นธรรมชีวิต.

วันครูควรเป็นวันทำให้คนรู้จักคุณของครู;

และตัวครูเองควรถือเป็นวันสังคายนา, แก้ไขข้อผิดพลาด.

ทำพิธีมอบชีวิตถวายบรมครูกันเสียบ้าง.